

МИТНИЦИТЕ – ГАРАНТ ЗА ЗАЩИТА НА ОКОЛНАТА СРЕДА И СИГУРНОСТТА НА ГРАЖДАНИТЕ

В научната работа прегледана необходимост за митниците по отношение на международните конвенции. В допълнение, определени методи на контрол, която може да се използва от митническите органи в проверката

Защитата на околната среда, на безопасността и сигурността на гражданите, е една от основните задачи на митниците. Поради стратегическото си място на границата и контрола, който упражняват върху международната търговия, митниците играят важна роля за опазване на природното богатство на Европейската общност.

Разрастващата се незаконна търговия с “чувствителни” за околната среда стоки¹, в глобален мащаб провокира международната общност да предприеме мерки в тази област, тъй като последиците за хората ще са много сериозни. В тази насока са предприети редица инициативи като приемането на: Вашингтонската конвенция по международна търговия със застрашените видове от дивата флора и фауна (CITES); Монреалския протокол за озоноразрушаващите вещества; Базелската конвенция за контрол на трансграничното движение на опасни отпадъци и тяхното обезвреждане; Ротердамската конвенция относно процедурата за предварително обосновано съгласие при международната търговия с определени опасни химически вещества и пестициди; Стокхолмската конвенция и други.

Основните области, в които се осъществява митническият контрол във връзка със защита на околната среда, са следните:

- търговията със застрашени от изчезване видове на дивата флора и фауна;
- вноса и износа на дървен материал;
- търговията с вещества, нарушаващи озоновия слой;
- вноса и износа на химически вещества;
- трансграничния превоз на отпадъци;
- вноса и износа на ядрени материали.

Търговията със застрашени видове от дивата флора и фауна

В световен мащаб търговията с екземпляри от природата е огромна. Тя е законово регламентирана, но в същото време една част от видовете са постоянен обект на контрабанден внос и износ. Незаконната търговия, освен че ощетява бюджета на отделните държави, е и сериозна заплаха за биологичното разнообразие, тъй като се търгува и със застрашени от изчезване видове. Затова международната търговия с тях е обект на строг контрол от страна на компетентните органи.

Основното законодателство, въз основа, на което се осъществява контрола върху търговията със застрашени видове, включва: Регламент 338/97, Регламент 865/2006 и Закона за биологичното разнообразие. Те определят специфичните процедури, които се прилагат при вноса в ЕС на посочените в приложенията на регламента екземпляри. Правоприлагащият орган по тези нормативни актове е Министерство на околната среда и водите (МОСВ), което при осъществяване на контрола си взаимодейства с митническите органи.

¹ Чувствителни за околната среда стоки – това са застрашени от изчезване видове на дивата флора и фауна, вещества нарушаващи озоновия слой, химически вещества, опасни отпадъци.

Те, осъществяват надзора и контрола при вноса и износа на екземпляри от дивата флора и фауна.

При въвеждането в Общността на екземпляри от видовете, посочени в приложенията към Конвенцията, в граничното митническо учреждение, на мястото на въвеждане, се представят разрешително за внос, издадено от компетентния орган по CITES на държавата-членка, или нотификация за внос, придружени с разрешително за износ или сертификат за реекспорт, издадени в страната износител или реекспортиращата страна.

Износът от територията на Общността подлежи на необходимите проверки и представяне на разрешително за износ или сертификат за реекспорт, издадени от компетентния орган на държавата-членка.

Съгласно Вашингтонската конвенция митническите органи проверяват придружаващите пратката разрешителни и сертификати по CITES. Те извършват проверка на документите, относно тяхната валидност и заверяват разрешителните. **Документалната проверка** е задължителна, тъй като много често се допускат следните нарушения: представят се фалшифицирани документи, неправилно попълнени документи, или са използвани разрешителни за домашни любимци, с цел да бъдат въведени екземпляри по CITES, както и подправени документи чрез промяна в броя на екземплярите; върху разрешителните и сертификатите липсва осигурителна марка, печати и заверки. Затова пратките се подлагат и на **физическа проверка**, с цел да се установи съответствието с представените документи, относно вида на екземпляра, техния брой и страна на произход.

При физическата проверка митническите органи изискват от граничната ветеринарна и фитосанитарна служба да установи до 2 часа от началото на проверката дали екземплярите отговарят на данните, отразени в придружителните документи съгласно Регламент 338/97. В случаите, когато идентификацията им не може да бъде извършена, митническите органи се обръщат към експерт. За да се улесни разпознаването на някои от екземплярите, се предоставя идентификационен номер, който е уникален. Така например живите екземпляри от животинските видове се маркират и идентифицират чрез електронна идентификационна система, затворен или отворен пръстен, татуировка, ушна марка и снимка.

Митническата администрация често се сблъсква със сериозни проблеми, свързани преди всичко с трудното идентифициране на съмнителни пратки и задържането на конфискуваните животни и растения. Това налага поддържането на тясно сътрудничество, както с компетентните органи на национално и международно равнище, така и с икономическите оператори, осъществяващи търговия с екземпляри от дивата флора и фауна.

От особено значение за нуждите на контрола от страна на митническите органи за разкриване на опасни пратки, е прилагането на метода анализ на риска. Определянето на рисковите профили е предпоставка за осъществяване на целенасочени контролни действия, тъй като рискът от пренасяне на пратки, съдържащи забранени за внос и износ стоки, е постоянен.

Вноса и износа на дървен материал

Незаконното изсичане на горите е една от основните причини за глобалното обезлесяване. То нанася сериозни икономически, социални и екологични щети. По данни на природозащитната организация WWF, приходите от незаконната

търговия достигат близо 580 млн. евро. През 2006 г. почти 20 % от внесената дървесина е била от незаконни източници, което според експертите е довело до намаляване на цената ѝ в световен мащаб с 16 %. Всичко това поражда необходимостта от предприемане на своєвременни и адекватни мерки в тази насока. Според Доклада на ЕК от 2008 г., относно допълнителните варианти за борба с незаконната сеч, те могат да намерят израз в:

- разширяване на подхода за Споразумението за доброволно партньорство FLEGT;
- развитие на доброволните мерки в частния сектор;
- гранични мерки за предотвратяване на незаконно добит дървен материал;
- забрана за пускане на незаконно добит дървен материал на пазара на ЕС;
- приемане на законодателство, което да изисква извършването на надлежни проверки на всички търговци на дървен материал, с цел да се гарантира, че те търгуват със законно добит дървен материал.

След оценка на въздействието на всички варианти на политиката върху намаляване на незаконната сеч в страните от ЕС и извън нея, експертите стигат до извода, че последният вариант би бил най-ефикасния. Тъй като той може да доведе до намаляване на незаконната сеч, без да се налага въвеждането на скъпа система за контрол и без съществени проблеми, свързани с правоприлагането. По този начин той ще послужи и като стимул за снабдяване с дървен материал от страните, които са подписали Споразумението за доброволно партньорство FLEGT.

Практическа реализация на направените предложения за борба с незаконната сеч намира през 2010 г. забраната за внос на дървесина, получена от незаконния дърводобив от тропическите гори. Новото законодателство има за цел да премахне скритите възможности в нормативната уредба, които фирмите използват, за да внасят и продават дървесина, добита нелегално от страни като Бразилия и Индонезия. Според него всички фирми, внасящи и продаващи дървесина в ЕС, ще трябва да предоставят доказателства, че са проучили произхода на дървесината и могат да докажат, че е добита законно. Очаква се законодателството да влезе в сила до 2012 г., тъй като на страните ще са им необходими поне две години, за да създадат органи и агенции за контрол.

Контролът върху търговските потоци, идващи както от страните, които са поели ангажимент да работят съвместно със Съюза за опазване на горите от нелегалното им изсичане, така и от други държави, се осъществява съвместно от митниците и компетентните органи.

С цел да се предотврати незаконната сеч и навлизането в ЕС на незаконно добит дървен материал, като мярка за гарантиране при тяхното въвеждане се изисква представяне на разрешителни FLEGT². По този начин се доказва, че те са били законно произведени в съответствие с националното законодателство на страната производител. Проверките са насочени към гарантиране на законния произход на тези продукти³, който се доказва с документите, с които е осъществен вноса. За нуждите на контрола дървесината от внос се маркира от служител по горите с експедиционна горска марка на мястото на нейното първо разтоварване

² FLEGT – означава издаването на разрешителни за дървесни изделия с цел износ за Общността от страни партньори и прилагането на схемата в Общността

³ РЕГЛАМЕНТ № 2173/2005 за установяването на схема на разрешителни FLEGT за вноса на дървесина в ЕО

или претоварване. Всяка пратка се представя пред контролните органи едновременно с разрешителното FLEGT и митническата декларация. Митническите органи проверяват валидността на разрешителното и ако в тях се породят съмнения, че то е невалидно, в техните правомощия е временно да спрат или да задържат дървения материал до изясняване на случая.

Износът на необработен дървен материал се извършва след издаване на удостоверение за износ от министъра на земеделието и храните. По негово предложение Министерският съвет може да забрани износа на необработен дървен материал. С цел да се повиши ефективността на контрола и да се съблюдава спазването на забраната за износ на необработен дървен материал и опожарена дървесина, митническите органи си сътрудничат с Държавната агенция по горите⁴. По силата на нормативно предоставените им правомощия, митническите органи могат да отложат разрешаването на износа, когато установят, че са декларирани забранени за износ стоки или имат съмнения за несъответствия на товара с придружаващите го документи. При такива случаи те незабавно уведомяват директора на Регионалната дирекция по горите, че са отложили даването на разрешение за износ.

Най-честите нарушения, с които се сблъскват компетентните органи при вноса и износа на дървен материал могат да се обобщят в следното:

- непоставяне на изисквания от закона специален печат, с който всяко отрязано дърво следва да се маркира при дърводобив;
- необозначаване на кубатурата на дървения материал;
- представяне на разрешително с невярно съдържание (разрешително за износ на еднометрови трупи, а реално се изнасят четириметрови).

Търговията с вещества, които нарушават озоновия слой

Непрекъснатите емисии на озоноразрушаващи вещества при настоящите нива продължава да причинява значително увреждане на озоновия слой. Увеличената радиация от UV-B лъчи в резултат на нарушаване на озоновия слой представлява значителна заплаха за здравето и околната среда. Поради тази причина следва да се вземат допълнителни мерки за защита на здравето на хората и околната среда от вредните последици, произтичащи от такива емисии.

Контролът върху вноса и износа на веществата, които нарушават озоновия слой⁵ е регламентиран в основното законодателство на ЕС в тази област – Регламент 2037/2000, а на международно равнище с Монреалския протокол от 1987 г. за озоноразрушаващите вещества.

У нас компетентното ведомство по посочените нормативни актове е МОСВ, с регионалните му подразделения, които съвместно с митническите органи осъществяват контрол върху съответствието с това законодателство.

При въвеждането в Европейската общност на вещества, нарушаващи озоновия слой, в граничното митническо учреждение на мястото на въвеждане се представя разрешително за внос, което се прилага към митническата декларация. Такива разрешителни се издават от Европейската комисия след извършване на проверка за доказване на съответствието с изискванията на Регламента. Комисията изпраща копие от всяко издадено разрешително до

⁴ СПОРАЗУМЕНИЕ за сътрудничество между Държавната агенция по горите и Агенция "Митници" за повишаване ефективността на контрола при износ на дървен материал от 29.08.2008 г.

⁵ Вещества нарушаващи озоновия слой са такива вещества и техните смеси, които оказват неоспоримо отрицателно влияние върху състоянието на озоновия слой и които са включени в приложение 1 и 4 от Наредбата за осъществяване на контрол и управление на веществата, които нарушават озоновия слой. Д ъ р ж а в е н вестник, бр. 15, 2007.

компетентния орган на държавата-членка, в която съответните вещества следва да се внасят. Всяка държава-членка определя компетентния орган за тази цел. У нас това е МОСВ. За да внасят вещества, нарушаващи озоновия слой от страни извън ЕС, фирмите вносителки трябва да притежават квота за внос, която се определя от Европейската комисия. Вносът на такива вещества се извършва само през определените от държавите членки места за въвеждане, които са снабдени със специализирана апаратура. За нуждите на контрола върху всяка опаковка от пуснатите на пазара вещества се поставя етикет с информация за тях. Когато се внасят или изнасят продукти и съоръжения, съдържащи контролирани вещества, към митническата декларация се прилага само документ за вида на веществата по видове стоки.

Износът на озоноразрушаващи вещества извън ЕС се извършва след представяне на разрешително за износ. За да изнасят контролирани вещества, фирмите износителки не се нуждаят от квота. Необходимо е да са в съответствие със заложените в чл. 11 и 12 на Регламент № 2037/2000 принципни постановки, както и с контролните мерки и решения на Монреалския протокол.

Монреалският протокол предвижда постепенно преустановяване на производството и пускането на пазара на контролирани вещества. Но дори и след премахването им Общността може при определени обстоятелства да разреши използването им за неотложни нужди. Контролните мерки, съгласно Монреалския протокол са посочени в чл. 3 на Регламента. Според него Европейската комисия в съответствие с предложенията, направени от страните членки и след консултация с Управляващия комитет, определя всяка година неотложните нужди, за които е необходимо да се разреши производството или вноса на контролирани вещества в ЕО, както и съответните фирми, които ще могат да ги произвеждат или внасят. Идентифицирането на фирмите, на които по изключение се разрешава да използват озоноразрушаващи вещества, става посредством издаване на идентификационен номер.

С цел да се контролира търговията с озоноразрушаващи вещества, ежегодно от производителите, вносителите и износителите на такива вещества се изисква да представят информация на Комисията, с копие до компетентния орган на държавата-членка. Тя е под формата на отчет, в който се отразяват вида и количеството на веществата, които са внесени, изнесени и налични; и за какви цели ще се използват.

За ефективността на контрола върху контролираните вещества, Европейската комисия предприема съответните мерки, за да насърчава обмена на информация и сътрудничество между националните органи и съответно между националните органи и Комисията.

Внос и износ на химически вещества

Контролът върху вноса и износа на опасни химически вещества се осъществява от митническите органи. Търговията с тези вещества е регламентирана в Стокхолмската конвенция относно устойчивите органични замърсители от 2001 г., Ротердамската конвенция и Регламент № 304/2003 г.

Съгласно регламента при износа на опасни химически вещества, са въведени две основни процедури:

– **Първата процедура** е уведомяване при износ на химикали от част 1 на Приложение № 1

Според нормативните разпоредения, износителят е длъжен 30 дни преди осъществяването на първия за годината износ на опасни химически вещества да уведоми министъра на околната среда и водите. За целта той подава в

министерството информация за идентичността на веществото и за предпазните мерки, които трябва да бъдат взети⁶. Всяка следваща година уведомлението се прави 15 дни преди осъществяването на първия за годината износ. Подадените уведомления за износ се проверяват, след което се изпращат на Европейското бюро по химикали към ЕК.

За да се осъществи износа, контролните органи следят дали са изпълнени следните изисквания:

1. съблюдаване на времето ограничение за осъществяване на износа;
2. химикалите да са опаковани и етикирани според нормативните изисквания⁷;
3. да не се използват опасни химични вещества 6 месеца преди изтичането на срока им на годност;
4. да не се изнасят химикали от приложение № 5 на регламента;
5. износът да се съпровожда с информационен лист за безопасност (SPS).

– **Втората процедура**, е искане на изрично съгласие за износ на химикали от част 2 и част 3 на Приложение 1.

Износът на химични вещества се осъществява при наличие на изрично съгласие от страна на компетентните органи на страната вносител. PIC химикалите (част 3 прил. 1) се изнасят ако са спазени условията, посочени в решенията за внос на страните, към които е насочен износ. В случай, че такива липсват, износът се осъществява след получаване на изричното им съгласие. След подаване на уведомлението за износ до държава, които не са представили писмено съгласие за внос, МОСВ изпраща до компетентните органи на страната вносител искане за изрично съгласие.

Вносът на химични вещества се извършва въз основа на предварително обосновано съгласие от компетентните органи, като се спазват условията, посочени в отговорите за внос. Те трябва да са в съответствие с въведените в ЕС забрани и ограничения за пускане на пазара и за употребата на опасни химични вещества. Целта е да се осигури защита на здравето на хората и на околната среда от тяхното вредно въздействие.

Трансграничния превоз на отпадъци

Отпадъците са вещества или предмети, които се обезвреждат или са предназначени да бъдат обезвредени⁸. Най-ефективният начин за защита на човешкото здраве и на околната среда от опасностите, причинявани от тях, е намаляване на образуването и превозването им. В съответствие с чл. 4 от Базелската конвенция, всяка договаряща страна има правото да забрани вноса на опасни отпадъци.

С влизане в сила на Регламент 1013/2006 г на ЕО за трансграничен превоз на отпадъци се въведе система от два списъка на отпадъците, подлежащи на оползотворяване (Зелен списък на отпадъците и Жълт списък на отпадъците).

Отпадъците, които попадат в обхвата на Зеления списък, са посочени в Приложения III, IIIA и IIIB, а тези, които попадат в обхвата на Жълтия списък, са посочени в Приложения IV и IVA на регламента.

⁶Виж подробности от Приложение 3 от Регламент 304/2003

⁷НАРЕДБА за реда и начина на класифициране, опаковане и етикиране на химическите вещества и препаратите. Д ъ р ж а в е н вестник, бр. 5, 2003, посл. изм. бр. 51, 2008.

⁸ Виж подробности чл. 2, БАЗЕЛСКАТА конвенция за контрол на трансграничното движение на опасни отпадъци и тяхното обезвреждане. Д ъ р ж а в е н вестник, бр.8, 1996.

В законодателството на ЕС са въведени редица процедури и изисквания за контрол на движението на опасните отпадъци⁹, като голяма част от тях са в компетенциите на митниците. Те следят за недопускането на нелегалното транспортиране на отпадъци.

Процедурата по писмено известие и издаване на разрешение (нотификационна процедура) се осъществява с формуляр за известие съгласно Приложение IA и документите за превоз съгласно Приложение IB на Регламента. Всеки товар с отпадъци задължително се съпровожда с документ за превоз, копие от формуляра за известие и разрешително, издадено от компетентния за целта орган.

Когато количеството на отпадъците надвишава 20 кг. или са над 25 кг. и са предназначени за лабораторни изследвания, пратката се придружава от документите, определени в чл. 18 на Регламента.

Забранен е износът на отпадъци от ЕС за обезвреждане¹⁰, с изключение на износа за държави от ЕФТА (Исландия, Лихтенщайн, Норвегия, Швейцария). Това става с представяне на писмено известие и разрешение. Вносът на отпадъци в ЕС за обезвреждане е разрешен само от държави, които са страна по Базелската конвенция, по международни споразумения или по време на кризи, военно положение, при омиротворителни или мироопазващи мерки.

Трансграничният превоз на отпадъци от приложение III на Зеления списък за оползотворяване¹¹ не подлежи на писмено известие и разрешение, когато превозът е между държави от ЕС или за които важи решението на ОИСР (Организация за икономическо сътрудничество и развитие). При превоза им те трябва да се придружават от документите по чл. 8 от Регламента.

Вносът на отпадъци от Жълтия списък в ЕС с цел оползотворяване е разрешен само от държави, за които важи Решението на ОИСР, или са страна по Базелската конвенция, страна по международни споразумения или по време на кризи. Изброените в приложение IV и IVA отпадъци, в случай на трансграничен превоз, подлежат на писмено известие и разрешение. Износът им за държави, за които не важи решението на ОИСР, не е забранен.

Опазването на човешкото здраве и на околната среда от вредното въздействие на опасните отпадъци, налага осъществяването на строг контрол върху вноса и износа и тяхното обезвреждане. Важна част от него е в компетенциите на митническите органи. Те осъществяват контрола в съответствие с правомощията им, определени в действащото законодателство и при спазване на съответните процедури. Контролът е под формата на документални проверки, които са диференцирани по отношение на вноса и на износа.

При превоза на отпадъци от страна-членка на ЕС за РБългария и при внасяне на отпадъци от трети страни в Общността за проверка, се изискват следните документи:

- Разрешение, издадено от компетентния орган на държавата членка – МОСВ (копие);
- Документ за превоз;

⁹ РЕГЛАМЕНТ № 1013/2006

¹⁰ На обезвреждане подлежат отпадъци, които не се използват за производство на нови продукти и не заместват никакви първични суровини

¹¹ При оползотворяването отпадъците винаги се използват за замяна на първичните суровини. То се извършва, тогава, когато материалите така се използват, че да могат да заменят първоначалните суровини и да се превърнат в нов продукт

– В случай, че внасяните отпадъци са предназначени за друга държава-членка, се изисква представянето на копие от разрешението, издадено от компетентния орган в страната – получател, както и копие на разрешението, издадено от компетентния орган на страната-изпращач;

– При внасяне на отпадъци от трети страни, но предназначени за друга страна-членка на ЕС, с цел оползотворяване или обезвреждане, митническите органи на входящото митническо учреждение заверяват документа за превоз и изпращат копие от него на МОСВ, с цел представянето му на компетентния орган на страната-получател и на страните по транзита.

При превоза на отпадъци от РБългария за страна-членка на ЕС и при износ на отпадъци от нашата страна за трети страни в граничното митническо учреждение за проверка се представят:

- Документ за превоз;
- Разрешение, издадено от министъра на околната среда и водите (копие);
- В случай, че отпадъците пристигат от друга страна-членка, се изисква представянето на копие от разрешението, издадено от компетентния орган на страната-получател и копие на разрешението, издадено от компетентния орган в страната-изпращач.

Митническите органи заверяват документа за превоз и изпращат копие от него на МОСВ, с цел представяне на компетентния орган на страната-изпращач.

При износа и превоза на отпадъци, които не подлежат на разрешителен режим, се изисква представянето на документ по образец на Приложение VII от Регламента (Информация, придружаваща превоза на отпадъци с-но чл. 3).

Отпадъците могат да се транспортират между отделните държави само при определени условия и при спазване на законодателните разпоредби. Задължение на компетентните органи е да проверят отпадъците действително ли са декларирани, правилно ли са класифицирани и третират ли се законосъобразно. В случай, че констатират незаконен превоз на отпадъци, митническите органи незабавно уведомяват Министерство на околната среда и водите, респективно съответната РИОСВ.

Контролът върху вноса и износа на ядрени материали

Държавното регулиране на безопасното използване на ядрената енергия и йонизиращите лъчения и безопасното управление на радиоактивни отпадъци се осъществява от Агенцията за ядрено регулиране¹². Управлението на радиоактивните отпадъци и на отработеното гориво се извършва само от юридически лица, които са получили разрешение или лицензия за безопасното осъществяване на тази дейност. Лицензията се издава при експлоатация на ядрено съоръжение, производството и използването на източници на йонизиращи лъчения, превоз на радиоактивни вещества, специализирано обучение и извеждане от експлоатация на ядрено съоръжение. За да се осигури безопасността и сигурността на гражданите, се осъществява строг контрол върху използването на ядрената енергия и върху управлението на радиоактивните отпадъци. В тази връзка председателят на Агенцията посредством упълномощени от него лица извършва периодични и извънредни проверки. За резултатите от проверките инспекторите съставят констативен протокол, към който прилагат събраните доказателства, обяснения и резултатите от извършените измервания

¹² ЗАКОН за безопасно използване на ядрената енергия. Д ъ р ж а в е н вестник, бр. 63, 2002, посл. изм. 109/2007, чл. 4.

Съгласно чл. 17 от Закона за безопасно използване на ядрената енергия, се забранява разработването, производството, предаването, търговията, съхраняването, превозването, притежаването, придобиването и взривяването на ядрено оръжие, както и разпространението на информация за такива обекти и дейности, насочени срещу националната сигурност, обществения ред и здравето на хората; вносът и износът на стоки, в които има добавени радиоактивни вещества и вносът на радиоактивни отпадъци.

За да се извърши внос или износ на ядрени материали, трябва да се представи разрешително, издадено от компетентния орган на държавата членка. У нас това е Агенцията за ядрено регулиране. Освен това, за нуждите на сигурността и безопасността на гражданите, при международен превоз в рамките на ЕС се изисква и документ за потвърждаване на превоза (наличие на съглаисе на останалите държави, свързани със съответния превоз).

В правомощията на митническите органи е да следят за спазване на забраната за внос на радиоактивни отпадъци. Изключение се прави само в случаите, когато отпадъците са получени в следствие на преработката на материали, извършена като услуга в полза на РБългария и реимпорта на използвани закрити източници на йонизиращи лъчения, произведени у нас. За нуждите на контрола редица гранични пунктове са оборудвани със специална апаратура за автоматично откриване движението на радиационните материали.

Тъй като ядрените материали, химическите и озоноразрушаващите вещества попадат в групата на така наречените опасни товари,¹³ превозването им подлежи на контрол от страна на специалните контролни органи. За целта трябва да се спазват определените в Спогодбата условия за начина на опаковане, товарене, разтоварване, подреждане и транспортиране.

Опаковките трябва да са с добро качество и ненарушена цялост, конструирани и затворени по начин, предотвратяващ изтичане или разсипване, което може да настъпи при нормални условия на превоза. Тези, които влизат в пряк контакт с опасните вещества, трябва да издържат на всяко химическо или друго въздействие. Материалите, от които са направени опаковките, не трябва да съдържат вещества, които могат да реагират опасно със съдържанието. Не се допуска опаковането на опасен товар в една и съща външна опаковка, ако те реагират опасно помежду си. Вътрешните съдове и опаковки се обезопасяват срещу счупване, разсипване или смесване на веществата посредством уплътнители или абсорбиращи материали.

Всяка опаковка, съдържаща опасен товар, се маркира и етиkira с точното товарно-разтоварно наименование на съдържането ѝ, номера определен от ООН, както и друга маркировка. Върху опаковката, съдържаща опасен товар, не се разрешава да се нанасят стрелки за други цели, освен за да се посочи съответната ориентация на пакета. Всяка опаковка с опасни товари (включително радиоактивни материали) се етиkira с етикет за опасност. Минималните данни, които се съдържат в етикета, са посочени в Директива № 67/548/ЕИО¹⁴.

Превозните средства, извършващи превоз на опасни товари, се маркират, като се посочва опасността на превозвания товар. За целта се поставят етикети за опасност, оранжеви табели, идентификационни цифрови кодове за опасност (Кемлерови кодове). Опасностите се посочват върху съдовете и опаковките,

¹³ Според Европейската спогодба за междуроден превоз на опасни товари по шосе ADR опасните товари, представляват вещества или предмети, чийто превоз изисква спазването на точно определени условия за начина на опаковане, товарене, разтоварване, подреждане и транспортиране.

¹⁴ Виж подробности Директива № 67/548/ЕИО

превозните средства с насипно или наливно вещество (цистерни или бордови коли), върху превозното средство с вещество в опаковки, или съдове. Маркировките и етикетите върху всяка опаковка трябва да се виждат добре, да са четливи и устойчиви за нормални условия по време на превоза.

Опасните товари трябва да бъдат придружени от така наречените *trem-cards* (информационна карта), даваща указания какво да се прави в случай на авария. Тези карти трябва да са преведени на всички езици на страните, през които ще мине превозът. Задължение на изпращача е да информира спедитора или превозвача, че неговия товар е с клас на опасност, така че да бъде осигурен автомобил с ADR оборудване.

Декларацията на товародателя за превоз на опасни товари – FIATA SDT позволява на спедитора да идентифицира товара и да изясни въпроси, свързани с отговорността в случай на злополука/или увреждане. Тя не бива да се попълва от спедитора. Той трябва да предаде празна бланка и да изисква клиентът да я попълни, подпише, подпечата и върне обратно. В декларацията трябва да се съдържа информация за точното описание на стоката и на нейната опаковка и маркировка; класификация на стоката съгласно приложимата конвенция за превоз на опасни товари; UN-No по класификацията на ООН за опасни товари и Декларация на товародателя, че опасната стока е подходящо опакована и маркирана за превоз по съответния вид транспорт и че към нея са приложени инструкции за действия при злополука.

Декларацията на товародателя има важно значение за освобождаване на спедитора от отговорност в случай на злополука, настъпила поради необявени свойства на опасната стока, неподходяща опаковка и маркировка, смесване на несъвместими стоки и др. Попълнената от товародателя декларация трябва да се съхранява до приключване на превоза и предаване на опасната стока на получателя ѝ. За да се извърши превоз на опасни товари, изпращачът трябва да предаде на превозвача пълен комплект документи за товара в необходимия брой копия.

Превозвачът е длъжен да представи на контролните органи за проверка следните документи: товарителница (CMR); писмена инструкция; застрахователна полица за товара; копие от двустранно споразумение между държавите (ако има такова); ADR удостоверение за обучение на водача, превозващ опасния товар за съответния клас; удостоверение за одобрение на ППС, превозващо определени опасни товари; разрешение за превоза; писмени указания.

Най-често неспазването на условията по транспортването може да доведе до частично или пълно увреждане на товара, на опаковката или на превозното средство, както и до тежки последици за околната среда.

В заключение може да се обобщи, че митниците играят важна роля по отношение на защитата на околната среда и за осигуряване безопасността на гражданите. В тази връзка, за да бъде ефективен контролът, осъществяван на външните граници на ЕС, са необходими:

- координираност на действията и по-добра информираност на контролните органи и гражданите, по прилагане на законодателството в тази област;
- активен обмен на информация между контролните институции, както на национално ниво, така и между държавите членки на ЕС. За целта всяка държава трябва да си определи лица за контакт и да си сътрудничи с разследващите органи;
- сключване на споразумения или инструкции за взаимодействие между министерство на околната среда и водите и митническите органи;
- регулярно съвместно обучение на компетентните органи – митнически, полицейски, органите на ветеринарния и фитосанитарния контрол, регионалните инспекции по околната среда и водите и др.

ЛИТЕРАТУРА:

1. Базелска конвенция за контрол на транстграничното движение на опасни отпадъци и тяхното обезвреждане от 1989 г.
2. Вашингтонска конвенция по международна търговия със застрашените видове от дивата флора и фауна (CITES) от 1973 г.;
3. Монреалски протокол за веществата, които нарушават озоновия слой от 1987 г.;
4. Стокхолмска конвенция, относно устойчивите органични замърсители от 2001 г.
5. Ротердамска конвенция относно процедурата за предварително обосновано съгласие при международната търговия с определени опасни химически вещества и пестициди от 1998 г.;
6. Европейска спогодба за междуроден превоз на опасни товари по шосе ADR
7. РЕГЛАМЕНТ на ЕО № 1013/2006 за трансграничен превоз на отпадъци
8. Регламент на ЕО № 304/2003 относно износа и вноса на опасни химични вещества
9. Регламент на ЕО № 2037/2000 за веществата, които нарушават озоновия слой
10. Регламент (Евратом) № 302/2005 за прилагане на предпазните мерки по Евратом
11. Регламент (Евратом) № 1493/93 относно превози на радиоактивни вещества между държавите-членки
12. РЕГЛАМЕНТ № 2173/2005 за установяването на схема на разрешителни FLEGT за вноса на дървесина в ЕО.
13. Директива № 67/548/ЕИО
14. ЗАКОН за безопасно използване на ядрената енергия. Държавен вестник, бр. 63,2002, посл. изм. бр. 80, 2010.
15. СПОРАЗУМЕНИЕ за сътрудничество между Държавната агенция по горите и Агенция "Митници" за повишаване ефективността на контрола при износ на дървен материал от 29.08.2008 г.
16. НАРЕДБА за реда и начина на класифициране, опаковане и етиктиране на химическите вещества и препаратите, Държавен вестник, бр. 5, 2003, посл. изм. бр. 51, 2008.
17. Наредба за осъществяване на контрол и управление на веществата, които нарушават озоновия слой. Държавен вестник, бр. 15, 2007.
18. Сп. Митническа хроника.